

Forfatter: Brandes, Georg

Titel: Udrag fra Hovedstrømninger. Den romantiske skole i Tyskland (1873)

Citation: Brandes, Georg: "Samlede Skrifter", i Brandes, Georg: *Samlede Skrifter*, 1899-1910, s. 365. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-brandes04-shoot-idm139992357530192/facsimile.pdf> (tilgået 24. juni 2021)

Anvendt udgave: Samlede Skrifter

Skyer, de er den romantiske Poesis sande og egentlige Sindbillede.

Dog i Planterne og deres Modbilleder Skyerne er der for det romantiske Gemyt endnu for megen Stræben og Uro. Selv en Vegeteren er dog endnu ikke den rene Rugen, ikke den rene Hvile, men indeholder en Retning opefter i Plantens Stræben mod Lyset. Derfor er Plantelivet ikke heller det højeste, Novalis gaar endnu et Skridt videre end Schlegel:

«Det højeste Liv er Matematik. Uden Idhu ingen Matematik. Gudernes Liv er Matematik. Ren Matematik er Religion. Til Matematik naaer man kun ved Aabenbaring. Matematikeren véd Alt. Al Virksomhed hører op, naar Viden indtræder. Videns Tilstand er Lyksalighed, Betragtningens henrykte Ro, himmelsk Hensynken.»

Her staar vi ved Toppunktet. Alt Liv er krystalliseret i Matematikens døde Former.

Paa dette Punkt er det rene Gemytsliv saa stærkt sammentrængt, at det staar stille. Det er, som om Sjælens Uhr havde ophørt at sla. Enhver ædel Stræben, enhver frisindet Retning udadtil er trængt tilbage, kvalt i Gemyttets dumpe Kælder.

Paa dette Punkt er det derfor, at Gemyttets Inderlighed slaar over i den groveste Udvoreshed. Da enhver Evne til at frembringe nye ydre Former er forsmaaet og dræbt, saa er vi naaede til det Vendepunkt, hvor alle faste ydre Former blot som saadanne anerkendes og des varmere, jo fastere de er, jo mere de nærmer sig til hin krystalagtige Forstening, jo bestemtere de drager Spændetøjen over enhver Stræben, jo vissere det er, at de kun levner Rum for det rent planteagtige Liv. Skridtet gør Novalis i den mærkelige Afhandling *Kristenheden i Europa* (1799), som Tieck forgæves, ved at stryge i den, søgte at bringe i Forglemmelse og som Friedrich Schlegel senere ved Udeladen af et Hovedsted forfalskede til Udtryk for den rene Pavedyrkelse.

Heri hedder det: «Det var skønne glimrende Tider, da Europa endnu var et kristent Land, da én Kristenhed beboede denne Verdensdel . . . Med Rette modsatte Kirkens vise Overhoved sig en fræk Uddannelse af de menneskelige Anlæg paa Bekostning af Sansen for det Hellige, og utidige farlige Opdagelser paa Videnskabens Omraade. Saaledes forbød han Tænkerne offentlig at paastaa, at Jorden var en ubetydelig Vandrestjerne; thi han vidste vel, at Menneskene med Agtelsen for

deres Bolig og deres jordiske Fædreland ogsaa taber Agtelsen for deres himmelske Hjem og Slægt, foretrækker den indskrænkede Viden for den uendelige Tro og vænner sig til at foragte alt Stort og Vidunderligt og betragte det som død Lovvirkning.)

Saaledes deklamerede i det attende Aarhundrede Degnene. Men man føler Digterens Følgestrengthed. Poesien, som førte Schiller til Hellas, fører ham til Inkquisitionen og bringer ham, som Joseph de Maistre efter ham, til at tage dens Parti mod Galilæi.

Om Protestantismen siger han: «Denne store indre Spaltning, som ødelæggende Krige ledsagede, var et mærkværdigt Tegn paa Kulturens Skadelighed — idetmindste paa den foreløbige Skadelighed af et vist Kulturtrin . . . Oprørerne adskilte det Uadskillelige, delte den udelelige Kirke og rev sig formasteligt ud af den almindelige kirkelige Forening, ved hvilken og i hvilken alene den ægte varige Genfødsel var mulig . . . Religionsfreden blev sluttet efter ganske fejlagtige og religionsstridige Grundsætninger, og ved Fortsættelsen af den saakaldte Protestantisme blev noget ubetinget Selvmodsigende: en varig Revolutions-Regering indsat . . . Luther behandlede overhovedet Kristendommen vilkaarligt, miskendte dens Aand, og indførte et andet Bogstav og en anden Religion, nemlig Bibelens hellige Almengyldighed, og derved blev desværre en anden, højst fremmed jordisk Videnskab indblandet i Religionsanliggender, Sprogstudiet, hvis udtærende Indflydelse fra den Tid af er umiskendelig . . . Nu blev da Bibelens ubetingede Almenfættelighed paastaet, og nu virkede det tarvelige Indhold, det raa abstrakte Udkast til Religion i de bibelske Bøger end mere trykkende, og vanskeliggjorde uendeligt den hellige Aand den frie Bevægelse, Indtrængen og Aabenbaring . . . Med Reformationen var det ude med Kristendommen . . . Til Lykke for den gamle Tilstand opstod nu en ny Orden, over hvilken Præstevældens døende Aand syntes at have udgydt sine sidste Gaver, og som med ny Kraft rustede det Gamle, og med vidunderlig Indsigt og Standhaftighed, klogere end det nogensinde fordem var sket, antog sig det pavelige Herredømme og dets mægtige Genoprettelse. Endnu var aldrig noget saadant Selskab blevet set i Verdenshistorien . . . Jesuiterne forstod godt, hvormeget Luther havde sine folkeforførende Kunster og sit Studium af Menigmand at takke for . . . Af Instinkt er den Lærde fra Arildstid af Gejstlighedens Fjende; den lærde